

УДК 378.147

DOI 10.11603/me.2414-5998.2019.4.10606

Е. В. НіколішинаORCID <https://orcid.org/0000-0001-7345-4183>

ResearcherID AAE-8923-2019

І. Ю. ЛитовченкоORCID <https://orcid.org/0000-0002-3505-1057>**Н. М. Іленко**ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7293-0432>*Українська медична стоматологічна академія, Полтава***МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ
ЗАСОБАМИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ****E. V. Nikolishyna, I. Yu. Lytovchenko, N. M. Ilenko***Ukrainian Medical Dental Academy, Poltava***MONITORING THE QUALITY OF STUDENTS' KNOWLEDGE
ASSESSMENT BY MEANS OF TEST CONTROL**

Анотація. У статті представлений досвід кафедри терапевтичної стоматології УМСА щодо оцінювання якості підготовки студентів стоматологів-старшокурсників засобами тестового контролю рівня знань. Найбільш ефективним інструментом оцінювання якості результатів навчального процесу є індивідуальний підхід до перевірки знань майбутніх лікарів.

У сучасних технологіях навчання, коли етап контролю теоретичних знань має стійку тенденцію до скорочення, одночасне проведення групового тестування на підготовчому та заключному етапах заняття дозволяє максимально охопити навчальний матеріал і одразу ж встановити зворотний зв'язок із студентами для визначення результатів засвоєння.

Доведена необхідність проведення тематичного тестового контролю, представлена характеристика оцінки цього виду викладацької діяльності студентами-випускниками.

Аналіз результатів анонімного анкетування 88 студентів-стоматологів старших курсів свідчить про необхідність проведення тематичного тестового контролю з урахуванням індивідуального підходу до кожного майбутнього лікаря.

Ключові слова: терапевтична стоматологія; моніторинг якості знань; тестовий контроль.

Abstract. The article presents the experience of the Department of Therapeutic Dentistry of Ukrainian Medical Dental Academy, assessment of the quality of training of dental students-undergraduates by means of test control of the knowledge level. The most effective tool for assessing the quality of the results of the educational process is an individual approach to checking the knowledge of future doctors.

In modern technologies of training, when the stage of control of theoretical knowledge has a steady tendency to decrease, simultaneous group testing at the preparatory and final stages of the lesson allows you to maximize the coverage of educational material and immediately establish feedback with students to determine the results of assimilation.

The necessity of carrying out thematic test control is proved; the characteristic of an assessment of this type of teaching activity by students-graduates is presented.

The analysis of the results of an anonymous survey of 88 dental students of senior courses indicates the need for thematic test control, taking into account the individual approach to each future doctor.

Key words: therapeutic dentistry; knowledge quality monitoring; test control.

Вступ. Мета і завдання вищої медичної освіти – це якісна підготовка майбутніх лікарів, що забезпечується декількома складовими, а саме: професійним рівнем викладача, впровадженню ефективних індивідуальних заходів організації та контролю навчання, постійною модернізацією навчального процесу та іншим. Модернізація освіти, перш за все, відбувається за рахунок запровадження

сучасних елементів навчання, заснованих на формуванні базових компетентностей, які дозволять у майбутньому лікарям-стоматологам здобувати знання самостійно [3].

На сьогодні перед вищою медичною освітою виникає низка актуальних проблем, пов'язаних з її модернізацією, які мають розв'язуватися в суспільстві на різних рівнях: державному, освітянському, безпосередньо в закладах вищої освіти на кафедрах [1].

© Е. В. Ніколішина, І. Ю. Литовченко, Н. М. Іленко

Варто вказати, що найбільш ефективним інструментом оцінювання якості результатів навчального процесу є індивідуальний підхід до перевірки знань майбутніх лікарів [1, 2, 4].

Вагомою складовою в роботі кафедри терапевтичної стоматології УМСА є забезпечення якості підготовки студентів за рахунок впровадження ефективних індивідуальних заходів організації та контролю навчання, тому планування процесу навчання із застосуванням різних форм контролю відбувається у напрямку максимальної індивідуалізації.

Мета статті – провести моніторинг якості оцінювання знань студентів засобами тестового контролю на кафедрі терапевтичної стоматології УМСА.

Теоретична частина. Навчально-методичні матеріали кафедри терапевтичної стоматології УМСА, відповідно до нормативних документів, охоплюють: робочу навчальну програму з дисципліни «Терапевтична стоматологія»; мультимедійні презентації лекцій; методичні розробки з організації самостійної роботи студентів; рекомендації для викладачів; індивідуальні завдання і засоби контролю знань студентів. Останні включають: білети до проведення іспитів та підсумкового модульного контролю (ПМК), кафедральний банк ситуаційних задач, комп'ютерні контролюючі програми, комплекти тестів різних рівнів складності.

На кафедрі терапевтичної стоматології активно впроваджують у навчальний процес різноманітні форми контролю та оцінювання якості знань студентів, такі, як: поточний контроль засвоєння знань на основі оцінки усної відповіді на питання; повідомлення або доповіді на семінарському занятті чи клінічній конференції; конспект, написаний студентом самостійно за темою заняття; виконання письмово контрольної роботи; тестування, розв'язання ситуаційних задач; рейтингова система оцінки знань за модулями; успішна здача змістових та підсумкових модулів; успішне складення іспитів. Зазначений підхід сприяє значному підвищенню інтересу до вивчення терапевтичної стоматології. Успішне виконання завдань позитивно впливає на мотивацію, формування необхідної компетентності у студентів.

Робота з тестовими завданнями викликає багато різних думок [1, 2, 4]. З однієї сторони, тестова перевірка рівня знань студентів має ряд незаперечних переваг. Тестування допомагає викладачу виявити структуру знань студента, на цій основі переоцінити методичні підходи та індивідуалізувати про-

цес навчання. Тестова перевірка знань також може бути ефективною при реалізації рейтингових систем. Програмований тестовий контроль на основі тестів I, II та III рівнів знань та ситуаційних задач II та III рівнів дозволяє охопити великий обсяг змісту теми практичного заняття, раціонально використовувати час.

У сучасних технологіях навчання, коли етап контролю теоретичних знань має стійку тенденцію до скорочення, одночасне проведення групового тестування на підготовчому та заключному етапах заняття дозволяє максимально охопити навчальний матеріал і одразу ж встановити зворотний зв'язок із студентами для визначення результатів засвоєння. Перевірка тестових завдань відбувається швидко, за допомогою «ключа», що суттєво заощаджує час практичного заняття. Так, наприклад, згідно з програмою з терапевтичної стоматології, при вивченні теми 4 модуля «Передракові захворювання СОПР», за дві пари (чотири академічні години) студенти повинні самостійно засвоїти та доповісти на теоретичній частині заняття етіологію, патогенез, клініку, діагностику, лікування та профілактику дев'яти нозологічних форм передракових захворювань СОПР: чотирьох облігатних (хвороба Боуена, передраковий обмежений гіперкератоз, хейліт Манганотті, бородавчастий передрак) та п'ятьох факультативних (ерозивна лейкоплакія, шкірний ріг, кератоакантома, виразково-ерозивні форми червоного плескатого лишая та червоного вовчка). Такий значний обсяг матеріалу складно обговорити при традиційній схемі опитування студентів.

Наступною важливою методичною перевагою тестових завдань та ситуаційних задач, на думку багатьох дослідників, є різноманітність методів контролю рівня знань студентів [1]. Ця вимога обумовлена, насамперед, специфікою і складністю сучасного етапу професійної підготовки студентів-медиків, що характеризується високою інформаційною перенасиченістю навчальної програми, значною складністю навчального матеріалу і високими темпами його засвоєння. В умовах значних інформаційних переважень особливо важливо враховувати психологічні особливості юнацтва й умови ефективності психічних процесів у пізнавальній діяльності. Психолого-педагогічні дослідження свідчать, що такі негативні фактори навчання, як монотонність, одноманітність, незмінність форм і методів у навчальному процесі, внаслідок адаптації, неодмінно призводять до зниження психофізіологічної активності студентської молоді [1, 2].

На кафедрі терапевтичної стоматології УМСА під час проведення тестового контролю рівня знань застосовується педагогічний досвід використання заохочувальних, інтелектуальних, організаційних мотиваційних методів навчання. Так, наприклад, для усунення одноманітності – перевірка тестів може йти в усній формі на швидкість відповіді, хто перший правильно відповів – отримує заохочувальний приз (зубну пасту) або у режимі індивідуального тренінгу, коли студенти можуть самостійно перевірити свої знання. Інший варіант – керувати процесом написання та перевірки тестових задач призначається один зі студентів групи, кращий за навчанням. Такий підхід дозволяє досягнути значно більшого ступеня активності та вмотивованості студентів на практичних заняттях та під час підготовки до них.

З іншого боку, тестова перевірка знань студентів має, на нашу думку, ряд недоліків. Зосереджую-

чись лише на вивченні правильних відповідей на задачі й тести, ключових слів стосовно клініки чи діагностики конкретного захворювання, студенти «вимикають» клінічне мислення. Готуючись до занять, студенти запам'ятовують лише окремі терміни, факти, препарати, які є об'єктом тестування. Проте аналітична діяльність не стимулюється. Наприклад, якщо в тексті задачі зустрічається термін «папули у вигляді мережива», то більшість з них ставить правильну відповідь – діагноз «червоний плескатий лишай». А якщо сказано, що елементи ураження у вигляді сітки Уікхема розташовані на СОПР – це вже викликає труднощі під час встановлення діагнозу.

Ми провели анонімне анкетування 88 студентів IV та V курсів стоматологічного факультету академії. В анкетуванні взяли участь 47 дівчат й 41 юнак. Запропонована анкета включала вісім запитань і виглядала так.

Анкета щодо тестування студентів
Стать
Вік
Група
Курс
1. Чи варто проводити тестування на практичних заняттях? а) так; б) ні; в) свій варіант _____.
2. Чи часто викладачі кафедри терапевтичної стоматології використовують тестовий контроль під час практичних занять? а) часто; б) інколи; в) дуже рідко; г) не звертав(ла) на це уваги.
3. Чи вважаєте за потрібне використання різних видів складності завдань у тестовому контролі? а) так; б) ні; в) свій варіант _____.
4. Яка кількість тестових завдань на практичному занятті, на Вашу думку, є доцільною? а) 10; б) 20; в) 15; г) свій варіант _____.
5. З якими проблемами при відповіді на тестові завдання Ви стикаєтесь? а) недостатньо часу на відповідь; б) наявність помилок у формуванні завдання, що допускає вільне тлумачення тексту; в) некоректне формування завдань, що унеможливорює правильну відповідь; г) складність тестів не відповідає рівню знань студентів; г) використання іншомовних або незрозумілих термінів.
6. Чи виносить викладач аналіз помилок на загальне обговорення? а) так; б) ні; в) свій варіант _____.
7. Чи швидко Вас інформують про результат тестування? а) так; б) ні; в) свій варіант _____.
8. Ваші пропозиції щодо вдосконалення тестового контролю знань.

На перше питання позитивну відповідь дала лише половина респондентів – 44 (50 %) студенти сказали «так», 35 (39,8 %) – сказали «ні», 9 (10,2 %) чоловік висловили свій варіант: не завжди, не на

кожну тему, краще розбирати тему в усному опитуванні, не більше 1-2 разів за весь цикл занять. На друге запитання 85 (96,6 %) учасників опитування відповіли, що викладачі кафедри терапев-

тичної стоматології проводять тестовий контроль рівня знань студентів під час практичних занять, 3 (3,4 %) респонденти відповіли на це запитання «інколи». Щодо використання на заняттях тестів різних видів складності, то 49 (55,7 %) студентів негативно відповіли на це запитання, а 39 (44,3 %) – вважають, що різноманітність тестових завдань за рівнем складності потрібна. Стосовно кількості, то більшість респондентів (51 студент, 58,1 %) пропонує залишити 10 тестів, щоб було більше – хочуть 23 (26 %) особи, щоб зовсім не писати тести – 14 (15,9 %).

При з'ясуванні питання, з якими проблемами найбільш часто зустрічались респонденти при відповіді на тестові завдання, на першому місці 56 (63,7 %) студентів відмітили наявність помилок у формуванні завдання, що допускає вільне тлумачення тексту, та некоректне формування завдань, що унеможлиблює правильну відповідь. Для 23 (26,1 %) студентів проблемою була недостатність часу на відповідь, для 5 (5,7 %) осіб – складність тестів, яка не відповідає їх рівню знань, і для 4 (4,5 %) осіб проблемою була використання в тексті тестових завдань іншомовних або незрозумілих термінів. Загальне обговорення помилок разом із викладачем кафедри підтримали 80 (91 %) респондентів, негативну відповідь дали 8 (9 %) осіб. На сьоме запитання анкети – чи швидко надається інформація про результати тестування – «так» відповіли 84 (95,5 %) учасники опитування, «ні» – 4 (4,5 %) респонденти.

Список літератури

1. Булах І. Є. Проблеми оцінювання знань студентів у контексті вимог Болонської декларації / І. Є. Булах, О. П. Волосовець, М. Р. Мруга // Медична освіта. – 2011. – № 2. – С. 20–22.

2. Роль тестового контролю знань у вивченні терапевтичної стоматології / Т. О. Петрушанко, Н. М. Іленко, Е. В. Ніколішина, Н. В. Іленко // Актуальні питання якості медичної освіти (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 12–13 травня 2016 р.) : у 2 т. / Терноп. держ. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2016. – Т. 2. – С. 45–46.

References

1. Bulakh, I. Ye., Volosovets, O. P., & Mruha, M. R. (2011). Problemy otsiniuvannya znan studentiv u konteksti vymoh Bolonskoi deklaratsii [Problems of assessment of students' knowledge in the context of the requirements of the Bolog-

Наприкінці анкети ми запропонували респондентам висловити свої пропозиції та побажання щодо вдосконалення методики проведення тестового контролю рівня знань. Більшість пропозицій студентства стосувалася зробити вільним до користування банк тестів, щоб вони могли зайти на сайт академії, кафедри і раціонально підготуватися до тестового контролю.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз результатів анонімного анкетування 88 студентів-стоматологів старших курсів, на нашу думку, свідчить про необхідність проведення тематичного тестового контролю з урахуванням індивідуального підходу до кожного майбутнього лікаря.

При активному індивідуальному навчанні стимулюються самостійне творче мислення, прийняття рішень студентами, підвищення ступеня їх емоційності та мотивації. Зміна видів пізнавальної діяльності, їх форм, особливо в умовах позитивного забарвлення, робить власне пізнавальний процес для студентства захоплюючим, цікавим, різноманітним, а значить більш ефективним.

Перспектива подальших досліджень кафедри спрямована на розробку та застосування візуалізованих тестових завдань навчального типу у студентів при вивченні терапевтичної стоматології. Використання таких завдань з питаннями щодо конкретної клінічної ситуації буде сприяти ефективності клінічного мислення майбутніх лікарів-стоматологів.

3. Тенденції інтеграції систем підготовки та атестації медичних кадрів у світі та Україні / Ю. В. Вороненко, Ю. П. Вдовиченко, О. К. Толстанов [та ін.] // Реалізація Закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Тернопіль, 2016. – С. 25–28.

4. Lopina N. Clinical department web-site resources of network testing and knowledge control for continuous medical education / N. Lopina // Annual European Conference on Assessment in Medical Education, EBMA 2018. – Braga, Portugal, 23-24 November 2018. – P. 29–30.

na Declaration]. *Medychna osvita – Medical Education*, 2, 20-22 [in Ukrainian].

2. Petrushanko, T. O., Ilenko, N. M., Nikolishyna, E. V., & Ilenko, N. V. (2016). Rol testovoho kontroliu znan u

vyvchenni terapevtychnoi stomatolohii [Part of knowledge testing in the study of therapeutic dentistry]. Proceedings of the XIII Scientific and Practical International Conference: *Aktualni pytannia yakosti medychnoi osvity (z dystantsiynym pidiednanniam VM(F)NZ Ukrainy za dopomohoiu videokonferents-zviazku) – Actual Nutrition of Medical Education (with remote training VM (F) of the National Health Service of Ukraine for the Additional Video Conference Call)*. (pp. 45-46). Ternopil: TDMU [in Ukrainian].

3. Voronenko, Yu.V., Vdovychenko, Yu.P., Tolstanov, O.K., Mintser, O.P., & Krasnov, V.V. (2016). Tendentsii intehratsii system pidhotovky ta atestatsii medychnykh kadriv u sviti ta Ukraini [Trends in the integration of training and certification systems for medical personnel in the world and in

Ukraine]. Proceedings of the *All-Ukrainian Educational and Scientific Conference with International Participation: Realizatsiia zakonu Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” u vyshchii medychnii ta farmatsevtychnii osviti Ukrainy – Implementation of the Law of Ukraine “On Higher Education” in the Higher Medical and Pharmaceutical Education of Ukraine*. Ternopil, (pp. 25-28) [in Ukrainian].

4. Lopina, N. (2018). Clinical department web-site resources of network testing and knowledge control for continuous medical education [Clinical department web-site resources of network testing and knowledge control for continuous medical education]. *Annual European Conference on Assessment in Medical Education, EBMA 2018*. (pp. 29-30). Braga, Portugal 23-24 November 2018.

Отримано 21.11.19
Рекомендовано 25.11.19

Електронна адреса для листування: ellanikolishyna@gmail.com